

Shri Bhatlopal
Shalapanchashika

षट्पञ्चशिका

Sanskrit—
paper—printed
1780 Sakabda (160 years old)

29 Folio

9.1" x 4.6"

Complete

अथषट्पंचाशिकामारभः

ष.पं.

१

र्याद्विजोवराहभिहिरात्मजः पृथुयशा॒ः संक्षिप्तां पञ्चविद्यां रचस्त्रै॑ः कर्त्तुकामः आदावेव भगवत्
तः श्रीसूर्यस्य नमस्कारं स्वनामारब्धापनं च प्राह प्रणिपत्येति वराहभिहिरारब्धस्याचार्थ
स्य आत्मजेन पुत्रेण पृथुयशाइत्यभिधानं यस्य तेन रविं सूर्यं मूर्धाशिरसा प्र
णिपत्य नमरहृत्य पञ्चेपञ्चविषये इयं पञ्चविद्याहृता रचिता कीदृशी अर्थग्रहना अ

प्रणिपत्यरविं मूर्धाविराहभिहिरात्मजेन पृथुयशा
सा पञ्चेहृता अर्थग्रहना परार्थमुद्दिश्यसद्यशसा १

थोभिधेयं गहनो गुल्मो यस्याः सा अर्थग्रहना किमर्थस् परार्थमुद्दिश्य परेषां लोकानां अ
र्थः प्रयोजनम् परार्थं उद्दिश्याभिधाय कीदृशो न पृथुयशसा सद्यशसा सत् शोभनं यशः
कीर्तिर्थस्य तथा भूतेन विद्याशोर्यादिगुणसुक्तेने अर्थः १ ५२

होरा.

१

अधुनालग्नचतुर्थसमदशभानांचतुर्णस्थानानांविचारप्रविभागभाव चुतिविलग्नेति चु
तिःच्यवनंस्थानपरिश्रंशःविलग्नात्ताल्कालिकात्पृच्छालग्नात् चुतिर्ज्ञेया पृच्छांपृच्छति असु
कस्थानान्मे चुतिर्भविष्यतिवानेसेतत् विलग्नात्तज्ञेयम् एवंहितुकाच्चतुर्थस्थानात् गृहस्तहस्तु
रवानांदृष्टिर्ज्ञेया मध्यंदशमस्थानंतस्मात् प्रवासोज्ञेयः प्रवसनंप्रवासः अन्यदेशगमनं अस्तम

चुतिविलग्नाद्विद्विकाच्चदृष्टिर्भविष्यात्प्रवासोक्तमयान्विवृतिः

यात्समस्थानान्विवृतिः प्रवासान्विवर्तनम् कथमेवमुच्यते चरस्थिरद्विस्वभावात्मकत्वेन य
तउक्तम् प्रभविलग्नकालात् प्रश्नः पृच्छाप्रश्नेविलग्नं प्रभविलग्नंतस्यकालः समयस्तस्मात् तेन
चरराशीलग्नगतेस्वामिनास्युतेद्युतेवाशूभग्रहाणामन्यतमेनवायुतेद्युतेपरिशिष्टग्रहसंयोगसं-
दर्शनरहिते चुतिर्भवति अन्यथानभवत्येव यतउक्तवाच्चंग्रहैः कारणभूतेः वाच्चवक्तव्यम्

ष.न्यः
३

सर्वमेवैतत् एवं स्थिरराशो पापय हृदर्शनयोगरहिते पिनभवत्येव यतो वक्ष्यते वृषभिंहृष्ट-
श्चिकघटैर्विद्विस्थानं गमागमो नस्तद्विति तथा द्विरुच्चभावेभवति न चा स्वामिशभग्नहृदर्शनाधि-
क्षयात्यापानाभस्त्वाच्चभवति अन्यथानभवत्येव एवं चतुर्थस्थानस्थानान्यतयैव शमय हृष्टा
मिदर्शनयोगात् ग्रहादीनां द्विः अन्यथापच्छयः अथोपवासः दशमस्थानस्य चरणाशयात्मकता

चाच्यं यहैः प्रश्नविलङ्घन कालात् गृहं प्रविष्टो हितुके पवासी ३

त पापय हृदर्शनात्यवासः अन्यथास्त्वामिशभग्नहृदर्शनयोगाच्चनप्रवासः सप्तमस्थानस्य च
रणाशयात्मकतात् पापय हृदर्शनाभप्रवासाभिद्विति अन्यथास्त्वामिसोम्यग्नहृदर्शनयोगाच्चनि-
द्विति गृहं प्रविष्टो हितुके पवासी हितुके चतुर्थस्थाने प्रवासी विदेशस्थो नरो गृहं वेशमप्रविष्टो न वे-
ति विकल्पम् चतुर्थस्थाने स्वस्त्वामिदध्येयुक्तेवा गृहं प्रविष्टो अथानप्रविष्ट इति हितुकर्गृहे प्रविष्टं

हो.अ.
१

३

प्रविष्टं प्रवासि नं विद्धि हि बुकास्तमयांतरगेऽप्रहेच पश्चिमर्तते पुरुष इति तस्य प्रविष्टस्य ग्रहस्य या
 वं तिदिनानि व्यतीतानि तावं ल्येव गृहं प्रविष्टस्य प्रवासि नो गता नि अथवा यावद्विर्द्दिनैः सप्तहः च
 तु र्थस्थाने यास्यति तावद्विरेव प्रवासी शृङ्गं प्रविश्यति एतद्वर्गतस्यागमनं चेत् यस्मिन्वक्ष्य मा
 णेयाते सति यत्क्षम् नाभ्यथेति एतच्च पुरस्ताद्विस्तरणाभिधीयत इति ३ अध्युनातन्वादी नां
 द्वादशभावानां शृङ्गभाशृङ्गज्ञानमाह यो यो भाव इति ततु धनसहजसहतरिपुजायामृत्यु
 धर्मकर्मयव्यायाइति द्वादशभावाउत्ता॒ः कुञ्जशतकज्ञेद्वर्कज्ञशुक्रकुञ्जजीवं सोरियमगुरवः
 इति राश्यधिपाउत्ता॒ः तथा क्षीणं द्वर्कचमाराः पापाश्वेतैः संसुतः सोम्य इति ग्रहाणां पापसो
 म्यत्वमुक्तम् तथा दशभावत् तीये नवपंचमे च तुर्थाष्टमे कलत्रं च पश्यन्ति पादघृष्णाफला-
 नि चैवं प्रथम्यन्ति सर्वमेतत् दृष्टिफलमुक्तम् तेन पृच्छासमयेयः कश्चिद्वावस्तन्वादिकः स्या
 मिनात्मीयनाथेन हस्तोऽवलोकितः तस्य भावस्य घृष्णिलपत्तयोस्तिविद्यते अथवाते नैव स्वा
 मिनासुतः संसुक्तः तस्यापिघृष्णिरस्ति सोम्येवास्यात् सोम्य ग्रहाणां द्वुधगुरुशतकपूर्णचंद्राणां

४.पं.
३

अन्यतमेनवायुतोदृष्टेवाभावःस्थात् भवेत् तस्यापि दृष्टिरस्ति वर्द्धनं वक्तव्यम् पापेरेव
मिति एव मनेन प्रकारेण पापे: पापश्च हैरपि रविकूरयुतबुधसौमसौरिक्षीणचंद्राणाम-
न्यतमेन यो यो भावो द्युक्तो दृष्टेवातस्य भावस्य हानिरपचयोनिर्देष्टव्या वक्तव्या करमा

होता।
१

यो यो भावः स्वाभिदृष्टेद्युतो वासौम्ये वर्तस्यात् स्यतस्यास्ति
दृष्टिः पापेरेवं तस्य भावस्य हानिर्निर्देष्टव्यापृच्छतां जन्मतो वा ३

दिनितदेवाह पृच्छतां जन्मतो वेति पृच्छतां पृच्छासमयेन राणां जन्मतो वा जायमानानां
तथा चोक्तम् जातके पुण्यं तिशुभाभावावान् सूर्यादीन्यं तिसंस्थिताः पापाः सौम्याः पष्ठेरिङ्गाः
सर्वेनेष्टाव्यथाष्टमगाः इति जन्मन्याधानकाले प्रश्नकाले वेति ३ ५

३.

अधुनाप्रभसमयेलाभादोशत्तमाशत्तमज्ञानमाह सोम्यइति सोम्यानां शत्तमानां यहाणां बुधु
रशत्तकपूर्णचंद्राणामन्यतमेविलग्नेस्थितेयदिवास्यसोम्यग्रहस्थवर्गेतल्कालं विलग्नेप्राप्तेष्टु
होराद्रेष्टकाणनवमभागहादशांशकस्त्रिंशःवर्गः प्रत्येतव्योग्रहस्थयोथस्थविनिर्दिष्टइतिवर्गलक्ष
णमुक्तम् अथशीषोदयेपृच्छालग्नेमेषाद्याश्चत्वारः सधनिभकराः क्षपाबलाज्ञेयाः पृष्ठोदयावि
मिथुनाशिरसान्येत्तमयतोभीनः इतिराशिपृष्ठोदयत्वंशीषोदयत्वंचोक्तम् एतेषामन्यतमेयदि

सोम्येविलग्नेयदिवास्यवर्गेशीषोदयेसिद्धिसुपैतिकार्यम्
अतोविपर्यस्तमसिद्धिहेतुः क्षेष्ट्रेणसंसिद्धिकरंविभित्ति ४

विलग्नेपृच्छतोभवति तत्कार्यसिद्धिं साध्यतामुपैतिगच्छति अतोविपर्यस्तमिति अतोस्त्रात्मवर्ते
क्ताद्विपर्यस्तंविपरीतमस्ति असिद्धिहेतुरसाध्यतायाः कारणम् एतदुक्तं भवति पापणहेणवि
लग्नस्थेनपापवर्गेवाविलग्नेगतेष्टुष्ठोदयेवालग्नेगतेष्टुः कार्यनसिद्ध्यति क्षेष्ट्रेणसंसिद्धिकरंवि

ष.पं.
४

मिथ्रं तस्य वर्णत्तं विभिन्नितं संकार्णय दिभवेत् तदा प्रष्टुः कुच्छेण कुशेन संसिद्धिकरं कार्यसाधकं भवति एतदुक्तं भवति पापसो म्योद्वावपि लग्नस्थो भवतः पापसो म्योवर्गस्थो चाऽभयोदयो मीनो शीर्षो दयः पापसुक्तः पापवर्गस्थो चाऽपृष्ठो दयः सो म्यसुक्तः सो म्यवर्गस्थो चाऽपृष्ठो दयो चातदाकुशेन सिद्धिकुद्धवति तत्र च बलाधिक्यान्वित्याइति ४ अधुनानश्तलाभज्ञानभाह

हो.
१

होरास्थितः पूर्णतनुः शशांको जीवेन हृष्टो यदिवासि तेन

होरास्थितइति शशांकश्चन्द्रः पूर्णतनुः परिपूर्णमहलः दशम्यामारभ्यकृष्णापञ्चमीया वत् पूर्णतनुर्भवति तथाच यवने श्वरः मासेच्च शतकुप्रतिपत्तिवृत्तेः पूर्णशशीमध्यबलो दशाहे श्रेष्ठोद्दितीयेत्यबलस्तृतीयेसो म्येत्युदृष्टो बलवान् सदैव एवं पूर्णतनुः शशांकः होरायां लग्ने स्थितः होरेति लग्नं भवनस्थचार्हमिति लग्नस्थ होराव्यपदेशः तत्रस्थः

५

शशी जीवेनगुरुणाहृष्टोः वलोकितः यदिवासितेनशक्रेणहृषोभवति यदिवेत्यर्थंनिपातो
विकल्पे क्षिप्रमाश्वेवप्रनष्टस्यापहतस्यद्रव्यादेर्लभिंलाभंकरोति लाभोपयातइति अ
थवा शब्दः सोम्यग्रहः बलवान् वीर्यसुतोलाभे एकादशास्थानेउपयातः प्राप्तोभवति

क्षिप्रंप्रनष्टस्यकरोतिलभिंलाभोपयातोबलवान् शुभमश्च ५

तथापि चशब्दात्क्षिप्रमेवनष्टस्यलभिंकरोतीति ग्रहाणांस्थानदिक्क्षेष्टाकालबलंजा
तकेषोक्तस् बलवान्मित्रस्वरूपोच्चैरित्यारभ्यस्तदिनादिष्वशुभशुभाइतदंतस् ५
अधुनाहृतनष्टसुष्टिगतचिंतितानांधातुमूलजीवानांपरिज्ञानमाह ५

स्वांशेति यःकश्चिद्ग्रहः तत्कालं स्वांशो आत्मीयनवांशके स्थितः विलग्ने प्रभलग्ने तत्कालै दितं स्वांशं तस्येव यहस्या त्वयीयनवांशकं तत्त्वपश्यत्यवलोकयति तदा प्रष्टुः धातुचिंतां वदेत् सम्बर्णादिस्तृतिकांतं धातुद्रव्यम् एतदुक्तं भवति स्वांशकस्थोयहः स्वांशकस्युत्तरं लग्नं पश्यति तदा धातुचिंतां प्रवदेत् अथवालग्नगतं स्वांशं न पश्यति तदा त्रिकोणी नवमस्थाने स्थितं तमेव स्वांशं पश्यति पञ्चमे स्थितं तमेव स्वांशं पश्यति नवमस्थानं पञ्चमस्थानं वास्वांशकसमेतं पश्यतीत्यर्थः

स्वांशं विलग्ने यदिवात्रिकोणे स्वांशो स्थितः पश्यति धातुचिंताम्

यतोलग्नपञ्चमनवभानामेकएवांशः तुत्यकालमुदेति एतदुक्तं भवति स्वनवांशकस्थोयहोलग्नपञ्चमनवभानामन्यतमस्वांशकस्युत्तरं पश्यति तदा धातुचिंतां वदेत् तत्रापि धात्या धात्यपविभागो यहांशकवशाद्वाच्यः पापयहांशकस्य विस्थितस्य धात्यं सौम्ययहांशकसमवस्थितस्याधात्यमिति परांशकस्थरस्तु करोति जीवमिति यःकश्चित्प्रहः परनवांशकस्थोन्य

यहनवभागावस्थितोविलग्नगतंस्वांशंपश्यति त्रिकोणयोरन्यतमगतंवातदाजीवचिंतांवदेत्
 पुकषादिसरीसृपांतोजीवः तत्रापिष्ठहसुक्तलवांशकवशात् द्विपदसरीसृपादिविभागः मिथुनक
 न्यातुलाधनुः पूर्वार्द्धकुंभाः देवानराः पक्षिणश्चद्विपदाज्ञेयाः मेषघृषसिंहधन्विपराहृश्चतुष्प
 दाः कर्कश्चिकमकरमीनाः सरीसृपाः तत्रमीनोद्युपदः अन्येतु बहुपदाः मूलं परांशोपगतः
 परांशमिति यः कश्चिद्दृहः परांशोपगतोन्यथहनवांशकेसमवस्थितोविलग्नगतंपरनवांशकंत्रि

परांशकस्थश्चकरोतिजीवंभूलंपरांशोपगतःपरांशम् ६

कोणयोरन्यतमगतंवापश्यति तदामूलंकरोति मूलचिंतांप्रवदेत् एतद्यतः प्रायः संभवतितद्य
 हृदर्शनातज्ञेयस्त्रैक्षादित्तुणांतंमूलं तत्रापिष्ठहसुक्तलवांशकवशात्थलजलत्वंज्ञेयम् कर्कमक
 रमीनाः जलजाः अन्येतु सर्वस्थलजाइति तथाचचिंतासिद्धिंपूर्णज्ञानमुक्तं स्वांशोस्थितोविलग्नेय
 दाग्रहः स्वांशकंनिरीक्षेत धातोस्तदातुचिंतांकरोतिपरसंस्थितोजीवं परभागसन्निविष्टः परांशकं

प्राप्तिविलगनमायातस् पश्यति भूलं प्रवदेदेवं नवं पञ्चमेजोयस् ६ एतदेव पुनरपि प्रकाशां तरेण ह
धातुभिति मेषभिशुनसिंहतुलाधनुः कुंभाः ओजराशयः वृषकर्क्कल्याघ्नश्चिकमकरमीनायुग्मरा
शयः तत्र ओजेविषमेराशौलगनगते प्रथमनवांशकोदये धातुं प्रवदेत् द्वितीये भूलं तृतीये जीवं
पुनरपिचतुर्थेधातुं पञ्चमेभूलं षष्ठेजीवं पुनः सप्तमेधातुं अष्टमेभूलं नवमेजीवभिति युग्मे-

धातुं भूलं जीवभित्योजराशौयुग्मेविंधादेवप्रतीपम्

विंधादेवप्रतीपम् युग्मे युग्मराशौ लग्नगते नवांशकक्रमेणैतदेव पूर्वोक्तं प्रतीपं विपर्य
येण विंधात् जानीयात् तेन प्रथमनवांशकोदये जीवं द्वितीये भूलं तृतीये धातुं पुनश्चतु-
र्थेजीवं पञ्चमेभूलं षष्ठेधातुं पुनः सप्तमेजीवं अष्टमेभूलम् नवमेधातुभिति एव मनेन प्र-
कारेण क्रमासरिपात्या लग्नेविलग्नेयोंशोयोनवमभागः तत्कालमुदितः सथावदूपयोग

एनीयः अन्वचल गननवांशक वशात्या एव द्योनिविभागः केचित् द्रेक्षण वितये यथा संरब्धं
 धातुं मूलं जीवभित्योजयाशौयुगमेविंदा देतदेव प्रतीप भिति वर्णयन्ति तज्जात्युक्तस् अस्मात्
 पुरस्तादान्वार्य एव वक्ष्यति अंशकात् ज्ञायते द्रव्यभिति अयं संक्षेपः समाप्तउक्तः विस्त

लग्ने योंशस्त अभाद्रुप्य एव संक्षेपो यं विस्तरात्यभैदः ७
 इति वराहभिहिरात्मजपृथुयशौ विरचितायांष दृपं चाशिका
 यां होराध्यायः प्रथमः १ ७

रात्रव्यासे नास्येवार्थस्य प्रभैदः स्पष्टताभिधीयत इति ७ इति श्रीभद्रोललविर-
 चितायांष दृपं चाशिकायां होराविद्यतो संक्षेपात् होराध्यायः प्रथमः १ ७

षटपं.
७

अथातोर्गमागमाध्यायोव्यारब्यायते तचादावेवस्थानगमागमजीवितमरणरोगशांतिपरा
भिभवज्ञानमाह दृष्टिसिंहदृश्चिकाःप्रसिद्धाः घटःकुंभः एतेस्थरराशयः एतेऽर्द्ध
सिंहदृश्चिकघटैः एतेषामन्यतमे लग्नंप्राप्तेस्थानंविद्धि जानीहि प्रष्टुः स्थानलग्नमोभवति
गमागमोनस्तः गमश्चआगमश्चगमागमोतोनस्तः नभवतः नमृतंभूतंमरणंनभवति जीव

दृष्टिसिंहदृश्चिकघटैर्विद्धिस्थानंगमागमोनस्तः
नभूतंनचापिनष्टंनरोगशांतिनचाभिभवः ।

त्येव नचापिनष्टं धात्वादिद्व्यंधनम् अदर्शनपथिस्थितंननष्टंननाशंप्राप्तम् अथवा
विदेशस्थोनरस्तस्मात् स्थानात् ननष्टः अन्यदेशांनगतः नरोगशांतिः रोगोज्वरादि;
तस्यशांतिः शामनंव्याध्यभिभूतस्यनभवति नचाभिभवः अभिभवः पराजयः सः
शत्रोः सकाशात् नभवति ।

५

६

७

गमा.
२

७

तद्विपरीतं तु चरैरेणि चराः मेष कर्क टुल मकराः तदित्यनेनानं तरोक्तं विद्विस्थानभिल्यादि-
 कं सर्वप्रत्यवसृश्यते चरैः चराभिधानैः पृच्छालग्नस्थैः तत्सलमेनं तरोक्तं विपरीतं विपर्ययाद्
 वति पूर्वमुक्तं विद्विस्थानभिति तत्र चरैः स्थानप्राप्तिर्वतीतिवाच्या गमानमोनस्तदिति पूर्व
 मुक्तं चरैरेगमानमोविद्यते पूर्वमुक्तं नमृतः चरैर्सृतदितिवक्तव्यम् पूर्वमुक्तं नचापिनष्टं चरै

तद्विपरीतं तु चरैरेहि शरारैर्भित्रितं प्रलंभवति

नर्षभितिवाच्यम् पूर्वमुक्तं नरोगशांतिः चरैः रोगशांतिर्भवतीतिवाच्यम् पूर्वमुक्तं नचा
 भिभवः चरैरभिभवाभवतीतिवक्तव्यम् द्विशरारैर्भित्रितं प्रलंभवति इति द्विशरीराः
 द्विस्त्रभावाः सिथुनकन्याधन्विमीनाः तैः पृच्छालग्नेभित्रितं प्रलंभवति यत् स्थिरेकृतम्
 यच्चरेकृतं तन्मित्रितमुभयं प्रलंभवति भवति नभवतीतिवासर्वमेतद्यथोदृष्टम् तत्र

अयन्निश्चयः द्वितीये हेतु चरवत् यतस्तस्य प्रथमाहं स्थिरसमीपवर्त्तिं द्वितीयं चरसमीपवर्त्तीति तथा चास्मदीये प्रश्नज्ञाने स्थिररा शोलग्नगते स्थानप्राप्तिं वदेन्नचाणभनम् रोगोपशमोनाशो इव्यापां स्थातराभवोनाभ चरराशो विपरीतं मिश्रं चाच्चं द्विष्टुर्दये स्थिरवत् प्रथमे हेतु स्थादपरेचरराशिवत्सर्वमि-

लग्नेऽहोर्वक्तव्यं शमहस्याशोभनभतोन्मत् ३

ति लग्नेऽहोर्वक्तव्यमिति लग्नं प्रश्नलग्नं इन्दुश्च इन्द्रः तयोर्लग्नेऽहोर्वयोरपि शमहस्याशो-
स्यग्रहदर्शनेनशोभनं फलं वक्तव्यम् देहमनोरुपत्वात् लग्नेऽदूसो भ्यहस्तो संपत्करोभवतः
अतोन्मदिति अतोस्मादुक्ताद्विपरीतेन्दश्चभंवक्तव्यम् तेन लग्नेऽदूपापद्धेयदिप्रवतस्त
दासर्वपृच्छास्तशोभनं फलं वक्तव्यम् अर्थादेकैकस्मिन्नुभयहस्तमध्यभफलं भवति ३ ५

अधुनाशत्रोमर्गानिवृत्तिज्ञानभाह सूतशत्रुगतेरिति सूतशत्रुशत्रुशत्रु अनयोर्ग
तैः सूतस्थानं पञ्चमं रिपुस्थानं पष्ठं अनयोर्हयोरपिस्थानयोः एकस्मिन्वापापेः सूर्यसोमश-
निभिः प्रश्नलग्नाद्वौतैः समवस्थितैः प्रष्ठः शत्रुः रिपुमर्गातपथः निवर्तते गच्छति तेरेवपापेः
लग्नाच्चतुर्थस्थानेसमवस्थितैः अपिशब्दः संभावनायां प्राप्तोपिशत्रुर्निकृतस्थोभग्नः पराजितो

सूतशत्रुगतैः पापेः शत्रुमर्गानिवर्तते चतुर्थोरपिषामः शत्रुमर्गजोनिव
र्तते ३ इषालिकुंभकर्कटारसातलेयदास्थिताः रिपोः पराजयस्तादाचतु
र्थदैः पलायनश्च ४

निवर्ततेप्रतीपंगच्छतीत्यर्थः ३ अथान्यदोगांतरभाह इषोन
इषोमीनः अलिर्दृश्यकः कुंभकर्कटोप्रसिद्धो एतेरसातलेलग्नाच्चतुर्थस्थानेस्थिताएतेषामन्य
तमः प्रश्नलग्नाच्चतुर्थस्थानेयदासमवस्थितोभवतितदारिपोः शत्रुः पराजयोः भिभवांभवति
चतुर्थदैः पलायनभिति मेषवृषसिंहधनिपराह्यश्चतुर्थदाः एतेषामन्यतमेलग्नाच्चतुर्थस्थेशत्रोमुल
यनमपसर्पणं भवतीत्यर्थः ४

षट्पं.
९

अथयाधिनांप्रतिशतशाशुभमाह चरोदयइति चरोदयेचरराष्ट्रसुदूर्सेतसिंशशभग्रहाणांबु
धजीवशक्ताणांअन्यतस्थितश्वेत याधिनांगच्छतांशुभंश्रेयःकरोतिविदधाति तस्मिल्लेव
चरोदये अशोभनेःस्थितेःपापग्रहाणांरविभौभार्कजानामन्यतस्थितेषामेवयाधिना
मशोभनमश्रेयःकरोति स्थियोदयेपिवाशशभस्त्रु स्थिराणामन्यतस्थोदयेपापसंयुक्ते

चरोदयेशतशःस्थितःशुभंकरोतियाधिनाम्
अशोभनैरशोभनंस्थिरोदयेपिवाशशभस्त्रु ५

विकल्पेनशुभंभवति तत्थानं पापग्रहस्थस्त्रक्षेत्रं उच्चमूलनिकोणंभित्रक्षेत्रंवाभवति तदा
शुभमन्यथानशुभमित्यर्थः केचित्स्थिरेष्टमेपिवाशशभमितिपठंति स्थिरराशोलग्नाष्ट
पापसंयुक्तेवाशशभंप्रागवदिति ५ ॥ ५

ग.ममा.
२

९

अथशत्रोःगमागमज्ञानमाह स्थिरेशशीति स्थिरेस्थिरराशौशशीचंद्रोभवति चये
 दयेचरराशौलग्नगतेपञ्चलग्नगतेपञ्चकालेयदारिपोःशत्रोर्नचागमः आगमोनविद्यते
 तदातस्मिन्बेवपञ्चैरिपोरागममागमनंवदेत् शूयात् विपर्ययेविपर्ययमिति असमादेवपूर्वो
 क्ताद्विपर्ययेऽन्यथात्वेविपर्ययंविपरीतमेववक्तव्यम् एतदुक्तंभवति चरेशशीनिस्थिरराशौ

स्थिरेशशीचरोदयेनचागमोरिपोर्यदा तदागमंरिपोर्वदेद्विपर्ययेविपर्ययं ६

स्थिरेतुलग्नमागतेद्विरात्मकेतुचंद्रमा; निवर्त्ततेरिपुस्तदासुदूरमागतोपि

सन् ७

लग्नगतेयदिरिपोरागमनंशूयते तदातस्मिन्बेमागच्छतीतिवदेत् ६ अ
 थशश्वनिष्टिज्ञानमाह स्थिरेत्विति स्थिरराशौलग्नमागते तत्काललग्नमाप्नेद्विरात्मकेद्वि
 स्वमावेराशौयदाचंद्रमाशशीभवति तदारिपुःशत्रुःसुदूरमागतोपिसन् स्वस्थानात् सन्
 रांदूरमागतोपिनिवर्त्तते प्रतीपंगच्छतीति अपिशब्दःसंभावनायाम् ७ ५ ५

अथान्यद्योगांतरमाह चरेशशीति चरेचरराशोशशीचंद्रमाभवति तथालग्नगतः
प्राग्लग्नस्थोद्विदेहोद्विःस्वभावोराशिर्यदातस्मिन्काले पथोमार्गस्यार्दमागत्यनिवर्तते
प्रतीपंगच्छति तुशब्दोवधारणे विपर्ययेऽति विपरीतेशत्रोरागमनंद्विधाद्विप्रकारेण
स्याद्वेत एतदुक्तंभवति द्विस्वभावराशिस्थेशशिनि चरराशोलग्नगतेशत्रोरागम

चरेशशीलग्नगतोद्विदेहः पथोर्द्वमागत्यनिवर्ततेरि
एः विपर्ययेचागमनंद्विधास्यात्सराजयःस्यादशभैक्षि

तौषु ८ नंबलवन्ममवेत् पराजयस्यादशभैक्षितेत्विति तस्मिन्लेखविप-
रीतेयोगेविपरीतेचंद्रलग्नेवाशभैक्षितेपापघ्रहसंहृष्टे शत्रोः सकाशात्प्रष्टुः पराजयो
भिभवःस्याद्वेत एतदुक्तंभवति द्विस्वभावराशिस्थितेशशिनिचरराशोलग्नगतेहृ-
योरपिपापद्वृष्टयोः शत्रोरागमनंद्विधाभवति समागमश्चपराजयंकरोतीत्यर्थः ८

अन्यदपिगमागममाह अर्केति अर्कः आदित्यः आर्किः सौरिः नः बुधः सितः शूक्रः एषां-
 मध्ये एको पितृहो यत्तराच्चरोदये चरराशौ लग्नगते स्थितो भवति तदा शूक्रिप्रभै विद्यासोर्गम्
 नं वदेत् नश्चात् रविवर्ज्य भन्नेषामेकतसो पितृदाच्चरराशौ लग्नगतो भवति सच्च वक्रगतेः प्रती
 पगतिमाश्रितो भवति तदा विद्यासोर्गम् नं नैतिवक्तव्यम् यातानगच्छतीत्यर्थः ९ अथ योगांत्

अर्कार्किङ्गसितानामेको पितृरोदये यदा भवति प्रवदेत्तदाशूगमनं
 वक्रगते नैतिवक्तव्यम् ९ स्थिरोदये जीवशनैश्च रेक्षिते गमागमो नैव

वदेत् पृच्छतः इमाह स्थिरोदयइति स्थिरराशौ लग्नगते यस्मिंश्च जीवशनैव
 श्च रेक्षिते वृहस्पतिसोराष्यां दृष्टे पृच्छतः प्रष्टः गमागमो नैव वदेत् न नश्चात् शूक्रगमागमो नैव
 भवति इत्यर्थः तस्मिन्नेव जीवशनैश्च रेक्षिते पापाः पापयहाः त्रिपञ्च षष्ठा रुद्रातीय पञ्चमष-
 ह्मस्थानस्थाभवति तदाशिषोः शत्रोः संगमाय भवति प्रष्टः शूक्रणासह संयोगो भवतीत्यर्थः-

अस्मिन्बेव पूर्वोक्तयोगे पापा अशुभग्रहाः चतुर्थाश्च तुर्थस्थानस्थास्त स्येव शत्रोर्विनिवर्तनाय
प्रतीपगमनाय भवन्ति शत्रुर्विनिवर्तनात् इत्यर्थः १० अथान्यद्गमनागमनाय योगांतरमा ह
नागच्छतीति अर्कः आदित्यः चंद्रः शशीतोलग्नाद्यदा चतुर्थभवनस्थौ चतुर्थस्थानगतो भ

त्रिपञ्चषष्ठारिषु संसाध्य पापाश्च तुर्थाविनिवर्तनाय १०
नागच्छतिपरचक्रयदार्कचंद्रो चतुर्थभवनस्थौ बुध
गुरुशत्रकाहिलुकयदातदाशीश्च मायाति ११

वतः तदापरचक्रनागच्छतिमायाति शत्रुसमूहोनायातीत्यर्थः बुधगुरुशत्रकाः हिलुकेच-
तुर्थस्थानेयदास्थिताभवन्ति तदापरचक्रशीघ्रमाश्चायातीत्यर्थः ११ ५ ५

अथयोगांतरभाव भेषधनुरिति एषांभेषधनुःसिंहदृष्टाणांमध्येयद्वैकतमउदयस्थलत्कालल
ग्नगतोभवति वाइस्यथता तात्कालिकात् प्रश्नलग्नाद्विषुके चतुर्थस्थाने एषांमध्यादन्यतमोभव
ति तेच्छ्रहैः सहिताः समेताः रहिताचातदातस्मिन्नेवकाले शत्रुनिर्वर्ततेप्रतीपंगच्छतीत्यर्थः
१२ अन्यच्छब्दोरनागमनप्रकारभाव स्थिरराशाविति उदयेतत्काललग्नेस्थिरराशोत्तत्रैवशा

भेषधनुःसिंहदृष्टायद्युदयस्थाभवंतिहिषुकेवा शत्रुनिर्वर्त
तितदाय्यहसहितावाविद्युक्तावा १३ स्थिरराशोयद्युदयेश
निर्गुरुर्वास्थितस्तदाशत्रुः उदयेवविर्गुरुर्वचरराशोस्यात्तदाग

मनम् १३ निःसौरिः गुरुः जीवेवाभवति तदाशत्रुः रिपुः स्वस्थानात्तच

लितः तत्रैवतिष्ठति अथवाचरराशोलग्नगतेतत्त्वचरविः गुरुर्वाभवति तदाशत्रोरागम
नंआगमः स्याद्वेत् १३ अथयातुनिर्वृत्तिज्ञानार्थयोगेभ्योकद्यन्नाह

यहेति सर्वोत्तमबलोऽप्यहः लग्नाद्यस्मिन्नजृहेयावत्तमेस्थानेस्थितः सर्वेषाभुत्तमबलः प्रधा-
नबलोपेतः तत्तुल्यसंरब्धाकैः तत्पुत्रातत्समासंरब्धाप्रभापांयेषांभासानांतेः यातुः जिगमि
षोः निवृत्तिं निवर्त्तनं प्रवासान्निर्दिशोत्तदेत् १४ चरांशस्थइति तस्मिन्नसर्वोत्तमबलेऽप्यहेच

अप्यहः सर्वोत्तमबलोलानाद्यस्मिन्नजृहेस्थितः।
मासैरात्तुल्यसंरब्धाकैनिवृत्तिं धातुरादिशोत् १४
चरांशस्थेऽप्यहेतस्मिन्कालमेवं विनिर्दिशोत् हि
गुणस्थिरभागस्थेत्तिगुणाद्यात्मकाशके १५ ॥

रांशस्थेचरराशिनवभागस्थेपूर्वोत्तकालमेवं विनिर्दिशोत् तत्तुल्यसंरब्धाकैमस्मैः स्थिरभागां
शकस्थेस्थिरनवांशस्थेतमेवकालं द्विगुणाद्यात्मकांशकेद्विस्त्रभावनवांशकेतमेवकालं विगुणं वदे
त् १५

अत्रैव भतां तरमाह यातु रिति विलग्नं पृच्छालग्नं तस्माज्जा मित्रभवनं सत्तमस्थानं तस्याधिप
तिस्वामी सद्यदाय स्मिन्काले वक्रं विपरीतं गमनं करोति तं कालं यातु र्जिग्मिषो राघु ते रावर्त्तन
स्यभवासान्विद्यतिः भवति अपरे आन्चार्याः हृष्णाद् यो श्रुतेव यथं ति वक्रं च यहाणां यथा संभ
वं योज्यं तथाच यातुः पृच्छालग्नात्सत्तमभवनाधिपो यदावक्रं भवति तदावकल्यः प्रवासनिदृतये

यातु विलग्नाज्जा मित्रभवनाधिपतिर्यदा करोति वक्रमाघृत्तः

कालं तं श्रुतेपरे । ६ उदयक्षाच्चिंद्रक्षं भवति च यावद्विजानि

तावद्विः आगमनस्याच्छत्रोर्यदिमध्येन यत्र हः कथित् । ७

कालः । ६ अथ शत्रोरागमने दिन प्रमाणमाह उदयेति उदयक्षमुदयलग्नं चंद्रक्षं चंद्रशिः पृच्छाकाले
यत्र चंद्रमा एस्थितस्तस्मादुदयक्षाच्चिंद्रक्षं यावत्संरब्धं भवति तावत्संरब्धे दिनैः शत्रोः आगमनस्यात् यदि
मध्येति तयोर्लग्नचंद्रयोर्भव्येतरे यदिकथिद्वृहो न भवति तदेवं प्रहसंभवेशत्रुरवश्यमेवनयातीत्य
र्थः । ७

इति श्री अद्वैत सलविरचितायां षट्पंचाशिका विवृतौ गमागमाध्यायोद्दीर्तीयः २ अथ जयपराजया
ध्यायो व्याख्याथते तत्रादावेव जयपराजयज्ञानभावं दशभोदयेति उदयेत्तु दशभस्मभेप्रसि
द्धे एतेषु स्थानेषु लग्नात्मौस्याः शब्दभृहाः गताः समवस्थिताः पृच्छालग्नेन गराधिपस्य पुरस्त्वाभि
नो राज्ञो विजयकरा विशेषेण जयं कुर्वन्ति आरोभोमः आर्किः सौरिः एतौ प्रश्नलग्नात् न व

दशभोदयस्तमगाः सौस्यान गराधिपस्य विजय
करा आरार्किः शुरुस्थिताः प्रभं गदा विजयदानवसे १

स्थानेस्थितौ प्रष्टुः प्रभं गदौ प्रकर्षेण प्रभं गं पलायनं ददतः तथा ज्ञो बुधः गुरुः जीवः सितः
शुक्रः एतेषु लग्नात्मवस्थानेस्थिताः विजयदा विशेषेण जयदा भवन्ति प्रष्टुः संग्रामेवि
जयो भवतीत्यर्थः १ अथ न गराधिनः कस्य विजयो भवतीत्यैतत्सरिज्ञानं आह ॥

पौरारत्तीयेति पुरेभवाःपौरा नागरा; पृच्छालग्नात् तीयभवनप्रभृतियद्राशिषद्दं अष्टमं
 स्थानं यावत् तावन्नागराज्ञेयाः एतद्राशिषद्दं पौराणांशुभाशभलेज्ञेयभिस्तर्थः धर्माद्वाया
 यिनः धर्मान्वस्थानात्प्रभृतिराशिषद्दं हितीयं स्थानं यावत् तावत् स्थिताज्ञेयाः एतद्राशि
 षद्देयायिनां शुभाशभलेज्ञेयाइत्यर्थः येनादौ यात्रासु धोगः कृतः सयायिनः पश्चात्कृतः सना
 गरः वाशाद्वो न्न्यार्थेज्ञेयः शुभैः शुभदाः एते यथाविभागकल्पिताराशयो यस्य शुभैः सोम्य अहे

पौरारत्तीयभवनाद्धर्माद्वायायिनः शुभैः शुभदाः

संयुक्ताभवन्ति तस्य शुभदाभवन्तीत्यर्थः अर्थाद्यस्य पापैः संयुक्ताः तस्य पराजयदाः तथाच प्र
 भी धर्मार्थेश्वकदलेयार्थिनोनागरारत्तीयादौ विजयः सोम्य युते स्यात् नरभागे ऋक्संयुते भग्नः
 तथाचास्यदीये पश्चजाने नवभादेचक्रदलेविज्ञेयो यायिनरत्तीयादौ पौरा शुभसंदक्षाभा-
 गेविजयः पुरेभंग इति अर्थादेवभागद्वयेविपापसोम्येर्युक्ते व्यामिश्रं पलंभवति न जयोन पराज

यद्यति व्ययदशभायेपापाइति व्ययंदादशंदशमंप्रसिद्धं आथमेकादशं सभाहारे एकवद्वाचः त
त्रपापाः पापश्चहाः पृच्छालग्नात्मभवस्थिताभवन्ति तदापुरस्यनगरस्य नेष्टाः नशमाभवति या
तुः यत्पुरंतस्यनश्चभाः यातुः पुनः शहमकरा; उपचयकराइत्यर्थः २ अथसंधिविरोधज्ञानार्थयो
गांतरभाह चूराशीति चूराशयः पुरुषराशयः पुरुषाकृतयोराशयः। चूराशयः मिथुनकुंभम्

व्ययदशभायेपापाः पुरस्यनेष्टाः शहमायातुः २ चू-
राशिसंस्थालक्षदयेश्चभास्युद्योगायसंस्थाश्चदाभवति

लाकृन्याः तथाच आचार्यएवज्ञापकः तुलायेकन्यामिथुनोयटश्चनूराशयइति शहमाः सौम्य
ग्रहाः बुधश्चूक्लहस्यतयः एतेउदयेपृच्छालग्नेस्थिताः स्युः भवेयुः अथवातएवसौम्यग्रहाः
चूराशिसंस्थाव्ययसंस्थाश्चभवन्ति व्ययंदादशं आथमेकादशाच्चशब्दः समुच्चये अनयोर
पिसंस्थाः समवस्थितायदाभवन्ति तदाज्ञाशक्तिगमेव नृपाणां संधिः संधानं प्रवदेत् ज्ञायात्

पापैरिति पापारविभौमशनिक्षीणचंद्रः द्विदेहाः द्विस्वभावराशयः पापैरशमयहै द्विदेहोप
गते द्विस्वभावराशिषुसमवस्थिते नृपाणां एवं विरोधं विग्रहं प्रवदेत् ३ योगांतरभाह कें
द्रोपगताइति केंद्राणिलग्नचतुर्थसप्तमदशमानि तेषूपगताः समवस्थिताः सौम्यैः शमयहैः

तदाशसंधिं प्रवदेन्मृपाणां पापै द्विदेहोपगते विरोधम्
३ केंद्रोपगताः सौम्याः सौम्यै दृष्टा नृलग्नगाः प्रीतिं
कुर्वन्ति पापदृष्टाः पापारत्तेष्वविपरीतम् ४ ॥

अथवात एव सौम्याः नृलग्नगाः नृशिषुप्रागुत्तेषु स्थिताः सौम्यैः शमयहै अदृष्टाः परस्परम
बलोक्यं तीत्यर्थः एवं विधाः प्रीतिं संधिं कुर्वन्ति निष्पत्तिं प्रापयन्ति तेषु केंद्रोपगते समवस्थिताः पापाः
तेच पापदृष्टाः परस्परं पापैरबलोकिताः विपरीतं विपर्ययं अप्रीतिं विग्रहं कुर्वन्ति ४

अधसेनाश्वभनज्ञानमाह द्वितीयेति प्रश्नलग्नायदा द्वितीयेवा यथातथागुरुकश्को जीवसितोऽम
वतः तदाच्च सूः सेना आश्ववागच्छति क्षिप्रमेवायाति प्रवासी अन्यदेशस्थः आश्ववागच्छति न सं
शयः निर्विकल्पं यथास्यात्तथा यहाणां क्रमविवक्षार्थस् कदाचिद्वैवद्वितीयेवा द्वावेव तृतीयेवा
एको द्वितीयेवातृतीयेष्वेकरेवेति ५ इति श्रीभद्रोत्पलविरचितायां षट्पंचाशिकाविद्वते ज

द्वितीयेवातृतीयेवागुरुकश्को यदातदा आश्वे
वागच्छते सेना प्रवासी च न संशयः ५ इति तृष्णा-
केंद्रविकोणेषु शर्मस्थितेषु पापेषु केंद्राष्ट्रमवज्जितेषु

यपराजयाध्यायः तृतीयः ३ अधुनाश्वभाश्वभलक्षणाध्यायो व्याख्यायते तत्रादावेव प्रष्टुः शु
भाश्वभज्ञानमाह केंद्रेति केंद्राणि लग्न १ चतुर्थ ४ सप्तम ७ दशमानि १० विकोणसंज्ञेन व म पं
चमे शास्माः सौम्यग्रहाः एतेषु विकोणेषु शर्मस्थितेषु शर्मसाः स्थितायेषु सोम्यग्रहसुक्लेष्विसर्थः

शुभान्वितेष्वितिपारः तथापापेषु पापयहेषु केंद्राण्ड स्थानं वर्जयित्वा अन्यत्र समवस्थितेषु-
 सत्कृत राणां भजुष्याणां सर्वार्थसिद्धिं वदेत् सर्वेषां निः शोषाणा मर्त्यानां सिद्धिं साधनं वदेद्वया
 त् विपर्ययेऽति एषु पापसौम्येषु विपर्यये विपरीते अन्यथा स्थितेषु विपर्ययो चैपरीत्यमव-
 स्यां द्ववेत् एतदुक्तं भवति यदापापाः केंद्रत्रिकोणाष्टमेषु भवन्ति सौम्याः केंद्रत्रिकोणाष्टमवर्ज्य

सर्वार्थसिद्धिं पवदेन्नराणां विपर्ययस्थेषु विपर्ययः स्या
 त् १ त्रिपञ्चलाभास्तमयेषु सौम्यालाभप्रदानेष्टफला
 श्वपापाः तु लाथकन्यामिथुनं घटश्वजूराशयस्तोषु शृणु भवदंति ३

मन्यत्र भवन्ति तदासर्वार्थानामसिद्धिं पवदेत् १ अधुनालाभालाभज्ञानमाह त्रिपञ्चेति तृतीयं
 च मेस्थानेषु सिद्धेलाभएकादशं अस्तमयं सप्तमं एतेषु सौम्याः शशभग्नहाः प्रषुल्लाभप्रदाः एषे
 वत्रिपञ्चलाभास्तमयेषु पापाभशभग्नहाः नेष्टफलाः अनिष्टमशोभनं फलकुर्वन्ति अर्थेनाश-

पं.पं.
१६.

समारभंतीत्यर्थः तुलेति तुलकन्याभिशुनाः प्रसिद्धाः घटः कुंभः एतेन रसाशयः पुंशशयः एतेषु उ
ग्नेषु सोम्यग्नहाधिष्ठितेषु शूभं भद्रं मुनयो वदन्ति कथयंतीत्यर्थः ३ अन्यद्योगांतरमाह स्थानप्र
हाइति सोम्याः शूभं ग्नहाः लग्नादृशमेसम्भेचस्थानेगताः समवस्थिताः प्रष्टुः स्थानप्रदाः स्युः
स्वशब्देन धनमुच्यते स्फूर्तलग्नेप्रसिद्धेतेषु स्थिताः सोम्याः मानार्थदाः स्युभवेषुः पापाव्ययेति

स्थानप्रदादृशमसम्भगाश्च सोम्यामानार्थदाः स्युभूतलग्नगताभ्यं
ति पापाव्ययसहितानश्च भप्रदास्युर्लग्नेशशीलश्च भद्रोदृशमेश्च ३

पापा अश्च ग्नहाः व्ययोद्वादशं आयएकादृशम् तयोर्द्योः सहिताः नश्च भप्रदाः स्युः भवेषुः
नश्च भफलं प्रयच्छन्ति लग्नाइति पापाइत्यनुवर्तते शशीचंद्रः पापोलग्नेस्थितो नश्च भइति
शूभं फलं नदं दाति दृशमेस्थानेसमवस्थितः पापरूपोपि शूभं फलो भवति श्रेयस्करो भव
तीत्यर्थः ३ ४

५

५

श.श.
४

१६

अन्यच्चशमाशमज्जानमाह इंद्रिति द्विशब्देनद्वितीयस्थानसुच्यते सप्तमदशमेप्रसिद्धे आयएका
दशांरिपुस्थानंषष्ठं त्रिशब्देनतृतीयस्थानसुच्यते एतेषुद्वितीयतृतीयसप्तमदशमायरिपुत्रिषुसं-
स्थितः तमिंदुंचंद्रंगुरजीवः पश्येतदाग्रष्टः शामफलंलाभादिकंप्रभदादिकंरुद्धीहेतुकंस्याद्वेतल
रनत्रिधर्मेति लग्नंपृच्छालग्नं तृशब्देनतृतीयस्थानं धर्मस्थानंनवमं स्फृतस्थानपञ्चमं नैधन

इंदुंद्विसप्तमदशमायरिपुत्रिसंस्थंपश्येत्तुरुः शामफलंप्रभदाद्वृत्तंस्यात्
लग्नत्रिधर्मस्फृतनैधनगाञ्चपापाकार्यार्थनाशमयदाशमदाशमाञ्च ४

मष्टमं एतेषुस्थानेषुपापाः पापग्रहागताः समवस्थिताः प्रष्टः कार्यार्थनाशमयदाः कार्यस्यद्वृत्तस्याम
र्थस्यधनस्यनाशांविघातंमयंभीतिंददतीत्यर्थः शमदाशमाञ्चेति एष्वेवलग्नादिषुस्थानेषुशामा
सौम्यग्रहासमवस्थिताः शुभदाः शामफलप्रदाइत्यर्थः ४ ५

अधुनारोगार्तस्य शहमाशभजानमाह शम्भेति शम्भुः हातु धुरुशक्ता; विलग्नं पुच्छाल
मन्म सप्तमाष्टमपञ्चमस्थानानिप्रसिद्धानि एतेषु यथासभवशम्भुः सभवस्थितास्तेचनि
शक्षिताः सोम्येः शम्भुः हैरेव हृष्टाः एतदुक्तं सवति शम्भुः हृष्टस्थानस्थाः परस्परं पश्यन्ति य
दा तदा एष योगो न केवल यावन्निशाकरश्चंद्रमास्त्रिष्ठट्टशायेच स्याऽङ्गवेत् तृतीयषष्ठद-

शम्भुः हृष्टाः सोम्यनिरीक्षितश्च विलग्नसप्तमाष्टमपञ्चमस्थाः

त्रिष्ठट्टशायेचनिशाकरः स्याऽङ्गुभं चंद्रेष्ठोगनिपीडितानाम् ५

इति वराहमिहिरात्मजपृथुयशोविरचि०षट्टपंचाशि०च० ४

शमानिप्रसिद्धानि आयमेकादशमेतेषामन्यतमेचंद्रमाभवति तदारोगनिपीडितानां व्याधिगृही
तानां शम्भमारोग्यं चंद्रेहृष्टात् अर्थादेव योगासंभवे सत्यशम्भं चंद्रेदिति योगेसति शम्भं ज्ञायात् ५
इति श्रीभद्रोत्सलविरचितायां षट्टपंचाशिकाविवृतो शम्भाशम्भाध्यायश्च एतुर्थः समाप्तः ४ ॥

अधुनाप्रवासचिंताध्यायोद्यारव्याधते तत्रादावेवागमनार्थयोगमाह दूरगतस्येति सक-
स्थानं पञ्चमं धनस्थानं द्वितीयं सहजस्थानं तृतीयं एतेषु स्थानेषु लग्नात्तात्कालिकात् ग्रहेरा-
दित्यादिभिः सर्वेः समवस्थितेः दूरगतस्य विग्रहस्थितस्य आगमनं संप्राप्तिं वदेत् सौम्येर्नष्ट
प्राप्तिमिति सौम्ये: सौम्यग्रहे: बुधगुरुसिताक्षीणचंद्रैः तेष्वस्थानेषु व्यवस्थितेः नष्टस्थाप

अथप्रवासचिंताध्यायः दूरगतस्यागमनं सकृत धनसहजस्थितेऽग्रहे
लग्नात् सौम्येर्नष्टप्राप्तिलघ्यागमनं गुरुकुसिताक्ष्याम् । ॥

हतस्यवरतुनः प्राप्तिलाभं वदेत् तस्यैव प्रवासो नष्टमासीत् स एव वाप्रवासी नष्टो दर्शनं गतः तद्द
र्शनं मवतीत्यर्थः लघ्यागमनं गुरुसिताक्ष्यामिति गुरुर्बहुस्पतिः सितः शत्रः आभ्यामे ष्वेवस्था
नेषु समवस्थिताक्ष्यां लघ्यागमनं लघुनात्मेनैव कालेन प्रवासिनामागमनं प्रवदेत् । ५

अथयोगांतरमाह जामित्रइति जामित्रं सप्तमं सप्तमेस्थाने अथषष्ठेवा पृच्छालग्नाद्यः सप्तव
स्थितः तथाचतुर्णकेद्वापांचमध्यादन्यतमेकेद्वेचाक्षतिर्भवतितदाप्रोषितस्यप्रवासितस्याग
मनंग्रासिंविंद्याज्जानीयात् त्रिकोणाइति त्रिकोणेनवपञ्चमेज्ञोबुधः सितःशत्रः बुधेशक्रेवा
त्रिकोणयोर्नवमपञ्चमस्थानयोरेवान्यतमस्थैद्वयोर्वात्रिकोणस्थयोः प्रोषितागमनंविंद्यादिति २

जामित्रेत्वथवाषष्ठेग्रहः केद्वेथवाक्षतिः प्रोषितागमनंविंद्यात्रिको
णेज्ञोसितेपिवा ३ अष्टमस्थ्येनिशानाथेकंटकैः पापवर्जितैः प्र
वासीसुरवमायाति सोस्येत्तर्वामसमन्वितः ३ अथयोगांतरमाह अष्ट
मस्थइति निशानाथश्चेद्वमास्तस्मिन्द्वलग्नादष्टमस्थ्ये अष्टमस्थानं सप्तमस्थितेकंटकानिकें
द्वाणि लग्नचतुर्थसप्तमदशमानि तैः पापवर्जितैः अशत्रभग्रहवर्जितैः प्रवासीपथिकः सूरवेना
क्लेशेनायाति आगच्छतिसोस्यैः शत्रभग्रहैः केद्वस्थैः प्रवासीलाभसमन्वितः लाभयुतः सूरवमाया
ति ३

अन्यद्योगान्तरमाह पृष्ठोदयेति पृष्ठोदयः भेषकर्कटधन्विमकरमीनाः पृष्ठोदये पृच्छालग्ने एतेषा
मन्यतमे तस्मिंश्चपापनिराक्षिते अशाभ्युहावलोकितेवाशब्दोन्नचार्थे एवं विधेयोगोपवासिनो वध
स्ताडनं बंधोबंधनं भवेत् अथवापापाभ्युभ्युहाः लग्नात्तृतीयस्थाने स्थिताः सर्वे एतेच सोम्ये:

पृष्ठोदये पापनिराक्षितेवापापास्तृतीये रिपुकेंद्रगेवा सो
म्ये रहस्यावधबंधदाऽस्युर्नष्टाविनष्टासुषिताश्च चाच्याः ४

शाभ्युहैरहस्याभनवलोकितारतदाप्रवासिनोनष्टासनस्मात्स्थानादन्यदेशं गताः अथवापापाल-
ग्नाद्रिपुस्थानेवागतास्तेच सोम्येरहस्यास्तदाप्रवासिनोसुषिताश्चोर्वापहताः स्युर्भवेयुः वाश-
ब्दोयोगानां विकल्पार्थः वधबंधदाऽस्युरितिपापानां विशेषणम् ४ ५ ५ ५

अधुनाप्रवासिनाभागमनकालज्ञानमाह ग्रहोविलग्नादिति विलग्नात्मृच्छालग्नाद्यतमेयाव
लंसंख्येराघौयः कश्चिद्ग्रहः स्थितः सच्चस्मैगतिस्तिष्ठेत्तेन तत्त्वमायोनद्वादशराशयः आहतारु-
णिता: कार्या: एतदुत्तमवति द्वादशसंख्यमंकर्स्थाप्यलग्नात्मृत्युतिग्रहांतरं राशिसंख्यादा
गुपयेत् तत्र यावत्संख्याभवन्ति तावत्संख्यानिदिनानि प्रवासिनः आगमनस्यविंधाज्ञा-

ग्रहोविलग्नाद्यतमेगृहेतुतेनाहताद्वादशराशयः स्युः
तावद्विनान्यागमनस्यविद्यान्विवर्तनं वक्रगतेऽप्यहेतु ५

नीयात् तावद्विः दिनैः पथिकञ्चागच्छतीत्यर्थः निवर्तनं वक्रगतेऽरिति अथ स ग्रहो वक्रगतिः प्र
तीपगतिस्तदाता वत्संख्येदिनैः प्रवासिनः प्रवासान्विवर्तनं भवति ५ इति श्रीभद्रोत्प
लविरचितायां षट् पंचाशिकाविद्यतो प्रवासचिंताध्यायः पंचमः समाप्तः ५ ७ ॥

अथनष्टप्राप्त्यध्यायोद्यारव्याधते तत्रादावेवचौरज्ञानमाह स्थिरोदयइति स्थिरावृषसिंहवृश्चि
ककुंभाः एषामन्यतमस्योदये तत्काललग्नतांप्राप्ते अथवायस्यकस्यचिद्राशीरुदयेतत्कालंस्य
रनवांशकवर्तमाने अथवायस्यकस्यचिद्राशीर्वर्गोत्तमनवांशकोदये वर्गोत्तमनवांशाश्चरादि

अथनष्टप्राप्त्यध्यायः स्थिरोदयेस्थिरांशोवावर्गोत्तमगते
पिवा स्थितांतत्रेवतद्व्यंस्त्वकीयेनैवचौरितम् । ५

षुप्रथममध्यमपर्यंतगाः इतिवर्गोत्तमनवांशकानांलक्षणं प्रोक्तम् एवंलग्नस्यवर्गोत्तम
गतेनवांशकेवायदपहतंद्व्यंधनांतत्खकीयेनात्मीयेनैवकेनचिच्छोरितमपहतं तत्त्वतत्रेवतस्मिन्ने
दस्यानेस्थितं अन्यथाऽपरेणापहतं तस्मात्तत्त्वानाच्चलितमिति । ५

अधुनास्थानज्ञानभाव आदिमध्येति द्रेष्काणाः प्रथमपञ्चसनवाधिपानाभितिद्रेष्काणलक्षणं प्रागुक्तं आदिद्रेष्काणः प्रथमः सध्येहितीयः अवसानेतत्तीयः विलग्नपृच्छालग्नं विलग्नतः विलग्नात् तात्काललग्नादित्यं भूतेषु द्रेष्काणो षु यथासंख्यं लग्नं वित्तं द्वारदेशो तथा मध्ये गृहां तेच धनं स्थितं वदेत एतदुक्तं भवति लग्नस्य प्रथमद्रेष्काणो दयेत्वत् धनं द्वारदेशो स्थितं वदेत

आदिमध्यावसानेषु द्रेष्काणो षु विलग्नतः द्वारदेशो तथा मध्येण गृहां तेच वदेत्
नम् २ पूर्णः शशीलग्नगतः शशीवाशी वर्षदये सोम्यनिराक्षितश्च ॥

हितीयेद्रेष्काणो दयेण गृहमध्येत्वस्थानसमीपेत्वतीयेद्रेष्काणो दयेण गृहां तेवेशमपश्चिमभागे वदेत् यादिति ३ अधुनात्तालभिज्ञानभाव पूर्णः शशीति पूर्णः परिपूर्णमंडलः शशी चंद्रः सच्च लग्नगः पृच्छालग्नेसमवस्थितः अथवाशी वर्षदये लग्नगते तत्रैव शशः सोम्य गृहः समवस्थितः सच्च सोम्यः शशभृंहरैव निराक्षितो इष्टः भवति तदा आश्रक्षिप्रभेव नष्टस्थाप

दृतस्यधनादेल्लभिंप्राप्तिंकुरुते विधत्ते लाभमिति अथवालग्नात् लाभेचैकादशोस्थानैशः
 सोम्यग्रहः बलवान्वीर्यवानुपयातः प्राप्तोभवति तथापि च शब्दान्मृत्युशाश्वलाभं कुरुते
 अर्थादेवोक्तयोगानाभभावे दृतं नलभ्यत इति ३ अधुनादिगच्छनोः प्रभाणमाह दिवा-
 च्येति प्राच्यादीशा रविसितकुरुजराहुयमेदुसोम्यवाक्पतयः इति ग्रहाणां दिवाउक्ताः तत्रकैं

नृत्यलाभं कुरुते तदाश्वलाभोपयातो बलवान् शः
 श्व ३ दिवाच्याकेऽद्वगते रसं भवेवावदेद्विलग्नक्षात्

द्वगते ग्रहैर्दिगीशावाच्यावक्तव्याः तात्कालिकलग्नस्ययः कश्चिद्ग्रहः केऽद्वेसमवस्थितः तस्यया
 दिव्यतस्यां दृतं वित्तं गतं वदेत् तथा सूर्येलग्नचतुर्थसमभद्रशामानाभन्यतमस्थानस्थे पूर्व
 स्यामेव आग्नेय्यां शत्रुके भौमेदक्षिणस्यां राहोन्मर्त्यां सौरे पश्चिमायां च द्रवायत्वां बुधेउत्तर
 स्यां जीवेऽशान्यासिति दृयोर्बहुषु वा केऽद्वगते षष्ठिकबलादसं भवेवावदेद्विलग्नक्षात् अज

दृष्टमिथुनकुलीराः पंचमनवमैः सहेंद्राद्याइतिराशीनांदिशाउत्ताः असत्यविद्यमानेकेंद्रेग्रहे
र्वित्तगनक्षात् विलग्नराशितादिशंवदद्वयादितितद्यथा मेषसिंहधनुः शुलगनेषु हतं वित्तं पूर्वस्यांदि-
शिगतम् एवं दृष्टकन्यामकरेषु दंक्षिणस्यामिथुनतुलाकुंभेषु पश्चिमायां बृश्चिककर्कटमीनेषु
तत्रस्यांमध्याच्छ्रुतेऽरिति विलग्नं प्रभलग्नं तस्यनवांशकानवभागास्तेभव्यात्पंचमनवमांशका

मध्याच्छ्रुतेऽर्विलग्नान्लघांशकैर्योजनावाच्या ४

च्छ्रुतैश्चलितैर्योजनावाच्या एतदुक्तं भवति पश्चलग्ने प्रथमनवांशकात्यभृतिपंचमनवांशकं
यावद्वर्त्तन्ते तावद्वृतं वित्तं तस्मिन्बेषदेशो प्राणुक्तायां दिशिगतं वदेत् पंचमादंशकाद्यावंतो पर
तोऽशकाः अतीतास्तावंतियोजनानितद्वित्तप्राणुक्तायां दिशिगतमिति ४ इति श्रीभ
द्वैत्यलविरचितायां षट् पंचाशिक्षगविद्वतो न इत्याध्यायः षष्ठः समाप्तः ५ ॥

अथभिकाध्यायोव्याख्यायते तत्रादावेवगर्भिणीपुत्रदुहितृजन्मज्ञानं वरस्यकन्यालभिज्ञा
नंचाह विषमस्थितेति अर्कपुत्रेश्वरेप्रभलग्नाद्विषमस्थानस्थिते तृतीयपञ्चमसप्तमनवेष्टे
कादशानिविषमस्थानानि एषामन्यतमस्थानस्थेप्रष्टः सूतजन्मप्रादुर्भाविंवदेत् नन्यत्रलग्न
स्यकथंविषमस्थानस्यगणनाक्रियते उच्यते अत्राचार्योविसहमिहिरोज्ञापकः तथाच वि-

अथभिकाध्यायः विषमस्थितेर्कपुत्रेसूतस्यजन्मा
न्यथांगनायाश्च लभ्यावरस्यनारीसमस्थितेतोन्यथावामम् ।

हायलग्नंविषमर्क्षसंस्थःसोरोपिपुंजन्मकरोविलग्नात् अथांगनायास्तु अन्यथाअन्यप्रकारे
णस्थितेर्कपुत्रेलग्नादंगनायाःस्मियः जन्मवदेत् तेनद्वितीयचतुर्थब्रह्मदशमदशानां अ
न्यतमस्थानस्थितेसोरे वरस्यनारीकन्यालभ्येतिवदेत् समवस्थितेलग्नात्सः समस्थानस्थेवा
संविपरीतं नलभ्यतइत्यर्थः । ५ ५ ५ ५ ५

ष.नं.
२२

अधुनाविवाहज्ञानमाह गुरुरविसोम्योरिति गुरुजीवोरविःसूर्यःसोम्योद्युधःएतेर्दृष्टभवले
कितःकीदृशः त्रिस्तमदायारिगः त्रिशब्देनतृतीयस्थानंस्ततस्थानंपञ्चममदस्थानंसप्तममा
यएकादशं अरिस्थानंष्ठुलग्नादेत्येषांस्थानानामन्यतमस्थानेगतः सप्तमवस्थितः शशीचंद्रो
गुरुरविसोम्येर्दृष्टोयदिभवतितदप्रष्टः विवाहस्यपाणिग्रहणस्यकर्त्ताविधाताभवति त्रिकोण

गुरुरविसोम्येर्दृष्टस्तमदायारिगः शशीलग्नात् भवतिचविवाहक
त्तात्रिकोणकेंद्रेषुवासोम्याः २ चंद्रार्कयोः सप्तमगोसिताकर्किस्तरवेष्टमेवा

पितथाविलग्नात् केंद्रेष्विति अथवासोम्याः शूभ्रहा॒ः त्रिकोणकेंद्रेषुनवमपञ्च
मलग्नचतुर्थसप्तमदशमेषुयथासंभवंभवन्ति तदाप्रष्टः विवाहोभवतीत्यर्थः वाशब्दोन्य
योगव्यवच्छेदकार्थः ३ अधुनावर्षासमयेवृष्टिज्ञानमाह चंद्रार्कयोरिति चंद्रः शशीअर्कः
आदित्यः अलयोः सप्तमगोसिताकर्किशत्रैशनीयथासंभवंयदिभवतः अथवाविलग्नादेष्व

तैनैवप्रकारेणतावेवसितार्कीद्वितीयस्थानेदुश्चिक्षेवाभवतस्तयोर्वास्थानयोरत्तदा वर्षासूहीष्टि
वर्षणंवदेत् ३ अधुनापष्टः प्रक्रियालेष्टिज्ञानमाह सोम्याइति कर्कसीनभकरकुम्भाः जलराशयः
सोम्याः शशभग्नाः जलराशिस्थिताः सितेपक्षेशक्लेमासार्हे पुनरयंविशेषः तृतीयधनकेऽग्ना
यदिभवन्ति तृतीयद्वितीयलग्नचतुर्थसप्तमदशमानि एतेषुयथासंभवंगताः वाशब्दोन्ययोगापे

द्वितीयदुश्चिक्षेणतोतथाचवर्षासुदृष्टिंप्रवदेन्नराणाम् ३

सोम्याजलराशिस्थारत्तीयधनकेऽग्नाः सितेपक्षे च

द्वेवाष्टुदयगतेजलराशिस्थेवदेह्वर्षम् ४ पुंवर्गेलग्नगते

पुग्रहदृष्टेबलान्वितेपुरुषः क्षायांअथवाउदयगतेचंद्रेतत्रजलराशिस्थेपृच्छा

यांचवर्षासूहीष्टिंप्रवदेत् ४ अथगर्भिणीनांकिंजायतइत्येतज्ञानमाह पुंवर्गेति पुंरुषीकूराविति
राशीनांपुंरुषीसंज्ञाजातेकेऽत्ता; मेषभिथुनसिंहतुलाधनिकुम्भाः पुंराशयः शेषास्त्रीराशयः वर्ग

षट्पं
२३

लक्षणं प्रागुक्तस्य पुंवर्गे पुरुषराशि वर्गे लग्नगते तत्काल लग्नतां प्राप्ते तस्मिन् पुंग्रह दृष्टे न रथ्य ह्य
वलोकिते कुम्हपती बुधसोरो चंद्रसितो योषितां चृपांशोषाइति च हाणां पुंस्यीन पुंस कत्वमभि-
हितं तेज पुंग्रहारविभौ मज्जीवाः एते षामन्यतमेन लग्नगते दृष्टे तस्मिंश्चतथा भूते लग्नं वला-
न्विते वीर्ययुक्ते च पुरुषो जायते अधिपद्युतो दृष्टो वा बुधजीवनिरीक्षित श्वयोराशिः सभवति

युग्मे रस्यी ग्रह दृष्टे रस्यी बुधसुक्ते तु गर्भसुता ५

२३

बलवान् यदा दृष्टो पिवाशोषैरिति लग्नवल सुक्तं युग्मे रस्यी ग्रह दृष्टे ति युग्मे युग्मराशोरस्यी संज्ञके
वृषादोगते रस्यी ग्रह दृष्टे रस्यी ग्रहो चंद्रसितो ताभ्यामन्यतमेनावलोकिते वलयुक्ते च रस्यी कन्या जा-
यते सामान्यप्रस्तुतगते बुधसुते बुधेन संयुक्ते रस्यी गर्भसुता सगर्भवर्त्तते अद्यापि न प्रसूधत इत्य-
र्थः ५

अथप्रष्टःकौहशीर्षीपुरुषोवाचेतसिवर्ततइत्येतत्सरिज्ञानमाह कुमारिकाभिति शक्तप्रतिपत्त्य
 भूतिदशम्बन्धायाच्छशीबालः एकादशीप्रभूतिदृष्ट्यापन्चमीयावत्युवा पञ्चाद्यमावास्यात्यावत्य
 वत्यद्युः; तत्रपृच्छात्यग्नंयदिसबालशशीबालश्चंद्रः पश्यतिलग्नेवात्थाभूतःस्थितःतदाप्रष्टः
 कुमारिकांवदेत् एवमेवबुधः पश्यति तत्रावस्थितस्तथापि कुमारिकां अर्थदेवयोवनस्थेच्छ्रद्योव

कुमारिकांबालशशीबुधश्चद्युःशानिः सूर्यगुरुप्रसूताम् रुद्रांकर्कशांभो
 मसितोविधत्तएवंवयःस्यात्सुरुषेषुचैवम् द नोपेतांदृद्देवद्याभिति केचिद्बालांकु
 मारीचशशीबुधश्चेतिपरंति शशीबालांकरोति आयुष्यायावत् आयुषदर्जनंयावदित्यर्थः बालांश्चि
 यंबुधः कुमारिकामनूदांकरोति एवंशानिः सौरोविगतयोवनंजराभिभूतांकरोति सूर्योऽर्कः गुरुर्वृ
 हस्पतिः एतोप्रसूतांप्रसवयुतांस्त्रियंविधत्तः कुरुतः भौमोणारकः सितशङ्कः एतोकर्कशामहिदारु
 णांस्त्रियंकुरुतः एवमनेनप्रकारेणवयः शरीरावस्थाद्युवेत् पुरुषेषुचैवभिति पुरुषेष्वपि पृच्छास

मयेपष्टः वयोज्ञानभेवमनेनप्रकारेणवदेत् ६ अथपृच्छांपृच्छति कर्त्यसंबंधिनीचिंतामेभनसि
वर्तते इत्येतत्सरिज्ञानमाहश्लोकहृयेन आत्मसमभिति ग्रहैरादित्यादिभिः सबलेलग्नगते लग्नम
स्थैः पष्टः आत्मसमं स्वशारीरतुल्यः कश्चिन्मनसिवर्ततेऽति तत्कार्यवत्तव्यमित्येवं लग्नात्मह
जस्थितैरसृतीयगैः भाता स्फृतगैः पञ्चमस्थानस्थैः स्फृतः पुत्रः चतुर्थगैश्चतुर्थस्थानस्थैर्भाताज

आत्मसमं लग्नगते भातासह जस्थितैसुतः स्फृतगैः
भातावाभगिनीवाच तुर्थगैः शत्रुगैः शत्रुः ७ भा
र्यासप्तमसंस्थैर्नवमेधमार्शितो गुरुर्दशमे ॥

ननीभगिनीचेतिवाच्यम् शत्रुगैः पष्टस्थानस्थैरिपुचिंता ७ भार्यति लग्नात्मस्थाना
श्रितैः सबलेग्रहैः पत्नीवाच्या नवमेनवमस्थानस्थैर्धमार्शितो पर्मसुक्तइतिचिंतावाच्या ८
शमेगुरुसाच्चार्यद्विति स्वांशपातिरित्यादि स्वश्चासाच्चशश्चस्वांशः आत्मीयोनवभागस्तस्यप-

तिःस्वामी पृच्छालग्नेतत्कालंयोन्नवांशकर्णदितः तस्मितिर्यदालग्नस्थोभवति तदाप्रष्टुः आत्म
चिंतेतिवाच्यम् अथस्वांशपतिर्भित्रिततत्काललग्नेस्थितं तदाभित्रिचिंतितमितिवाच्यम् अथ
स्वांशपतिः शत्रुःरिषुः तत्काललग्नेस्थितः तदा शत्रुचिंतागतेतिवाच्यम् अथनिर्दिष्टस्थानेषु
द्वौयहोबहवोवाभवति तदातेषांमध्याद्योबलयुतः सयन्नस्थितः नंप्रष्टुः चित्तेगतंस्थितमि

स्वांशपतिर्भित्रशत्रुषुतथैववाच्यंबलयुतेषु ८

तिवाच्यम् तथैवतेनैवप्रकारेण यथाभिहितेषु बलयुक्तेषु वीर्यवत्स्मध्यात्कार्यवाच्यम्
शत्रुमंदसितोसमश्वशिजोभित्राणिशेषारवेपित्यादिनाग्रंथेचजातकेभित्रशत्रुविभागः
प्रदर्शितइति ८ अधुनाप्रवासचिंताज्ञानमाह ५ ५

चरलग्नेति चराणांमेषकर्कटतुलग्नकराणामन्यतमेलग्नेतत्तत्त्वालं चरभागे चरनवां
शकेउदितस्तस्मिन्द्वयरलग्नेमध्यात्तचमनवांशकात् अष्टेवृत्ते पष्ठादिकमंशंतत्वर्ततदत्य-
र्थः प्रष्टः प्रवासचिंतास्याद्भृवेत् प्रवासनिभित्तचित्ताभवेदित्यर्थः अत्रेवनिश्चयमाह अ-
ष्टइति सप्तमभवनं पृच्छालग्नात्सप्तमोराशिस्तस्मात् तत्त्वालं यदिकश्चिद्भृहोभष्टः प्र-

चरलग्नेचरभागेमध्याद्भृष्टेप्रवासचिंतास्यात्
भष्टः सप्तमभवनात्सुनर्निवृत्तोयदिनवक्त्री ९

चुतः चलितः सचभौमादिकस्तदा प्रवासी पुनर्निवृत्तो निवर्ततदत्यर्थः प्रवासचिंताते
न किंतु नयास्यति यदिनवक्त्रीति योसो सप्तमभवनाद्भृष्टः ग्रहः स यदिवक्त्रा प्रतीपगतिर्न
भवति तदा निवृत्तपृववाच्यः अथवक्त्रीतदावृत्तोयास्यतीतिवाच्यम् ९

अथकोइश्यास्त्रियासहमेसंयोगआसीदित्येनज्ञानमाह अस्तेरविसितवक्रेरिति रवि
रादित्यःसितःशकःवक्रोगारकःएतेषामन्यतमेष्टचालग्नादस्तेसप्तमेस्थानेपरजायांप
रपत्नींपरभार्ययासहसंयोगआसीत् एवंगुरुर्जीवेस्थिते स्वाभात्मीयांस्त्रियंइतिप्रवदेत्

अस्तेरविसितवक्रैःपरजायांस्वांगुरुर्बुधेवेश्याम्
चंद्रेचवयःशशिवव्यवदेत्सोरेत्यजातीनाम् १०

बुधेवेश्यांसाधारणस्त्रियंचंद्रेचैवंसाधारणस्त्रियमेववदेत् तथातेनैवप्रकारेणसोरेशनेश्वरेस
समेतजातीनांनिष्टजातीनांस्त्रियंअगस्यामितिप्रवदेत् वयःशशिवदिति नासांसर्वासां-
स्त्रीणांशशिवचंद्रवद्यःशरीरावस्थांप्रवदेदिति वालचंद्रेषालांयोनिस्थेयोवनोपेतांदृढेष्टद्वांचं
द्वप्रविभागःप्राणवदर्शितदिति १०

अथरोगार्तस्य परदेशस्थितिज्ञानमाह मंदइति मंदः सौरः सन्तपापसमेतो रविभौ मक्षीणचं-
द्राणामन्यतमेन युक्तरत्याभूतोलग्नात्पृच्छालग्नाभवमेस्थानेस्थितस्तत्र च वर्णभैरवयुतहृष्टः तत्र च
शब्दग्रहणामन्यतमेन न युक्तो नाष्टवल्लोकितस्तदारोगार्तः रोगोज्वरादिस्तेनार्तः पीडितः परदेशे
अन्यस्मिन्नामादोस्थितः तथा नैनैवलक्षणेन युक्तः सौरोलग्नादृष्टमेस्थानेगतः समवस्थितस्तदात

मंदः पापसमेतोलग्नाभवमेश्वरैयुतहृष्टः रोगार्तः परदेशैवाष्टमगोमृत्यु
करएव ११ सौम्ययुतोर्कः सौम्येः संहृष्टश्वाष्टमक्षसंस्थश्व तस्माहेशादन्यंग
तः सवाच्यः पितातस्य १२ रथेवरोगार्तस्य मरणं करोति ११ अथ कश्चित्पृच्छतिमरीयः पि

तान्यदेशस्थरत्वकिमध्यापितिष्ठतिअथवान्यदेशं गतइति एतज्ञानमाह सौम्येति अर्कः सूर्यः सौम्येः
शब्दग्रहेऽर्तः सहितस्तेषामन्यतमेन च हृष्टो वल्लोकितो भवति तथा भूतोलग्नाचाष्टमक्षसंस्थितः तस्त
स्थैर्यमस्थानसुपर्गतो भवति तस्माहेशाद्वामादिकादन्यदेशां तरंगतः तस्य प्रष्टः पिताजनकः प्राप्तइति
वाच्यः अन्यथात्वैवस्थितः १३

अधुनाहतस्यार्थस्यस्वरूपंतरकरकालदिग्देशानांज्ञानं तरकरस्यवयोरूपज्ञानंचाह अं
 शकादिति अंशकाल्पनस्यतात्कालिकस्यनवभागाद्वयमपत्वतंभातुमूलजीवारव्यंततरज्ञाय
 ते एतसूर्वमेवव्यारव्यातम् स्वांशेविलग्नेयदिवाभिकोणइति तस्यचरराशितुत्योवर्णोवक्तन्
 व्यः तथाचलबुजातकेप्रोक्तंम् अरुणसितहरितपाटलपांडुविचित्रासितेतरपिशंगाः पिंग

अंशकालज्ञायतेद्वयंद्वेष्टाणेरतरकराःसमृताः
 राशिश्यःकालदिग्देशावयोज्ञातिश्वलग्नपात्
 १३ इति श्रीषृश्यशोविरचिताष्टपंचांसमा-

लकर्बुरवभुक्मलिनारुचयोयथासंरव्यमिति तस्यचदीर्घमध्यहस्वत्वंनवांशकवशाङ्गेयम्
 तेनवकुंभमीनमैषघृष्णाहस्वाःसिथुनकर्कटधन्विमकसामध्याःसिंहघृष्णिककन्यातुलादीर्घाः
 तथाचास्तदीयेप्रश्नज्ञाने मैषघृष्णकुंभमीनाहस्वादुगकर्किंचापधरमकराःमध्याहरिषुघ

तितुलगालयः स्मृतादीर्घाइति - हस्यं परिवर्तुलं मध्यमायतं दीर्घस् अंशकपतो सबलेण्टः असा
 रमल्यबलेस्तर्वीनीचस्थितेस्तमितेचापिनष्टप्रायमेव एव मध्यकादूव्यज्ञायते द्रेष्काणेलग्ननिति
 भागेस्तरस्तराश्वेषाः स्मृताः उक्ताः यादृशीद्रेष्काणस्याकृतिस्तादृशी एवतरस्तरस्यवत्तत्वा त
 यथा मेषप्रथमेद्रेष्काणेपुरुषः परश्चहस्तः धृष्णोरक्तनेत्रः रौद्रः द्वितीयेद्रेष्काणेस्वीलोहितां
 बरास्थूलोदरीदीर्घसुखेवेक्षपादा तृतीयेद्रेष्काणेपुमान्दूरः कपिलोरक्तांबरः दंडहस्ताः धृष्ण-
 स्यप्रथमेद्रेष्काणेस्वीकुंचितस्तुनकेशा स्थूलोदरीदीर्घपादा द्वितीयेनरः कलापितृलांगलधा-
 स्वकर्मणिकुशालः तृतीयेनरोदृहत्कायः मिथुनस्यप्रथमेद्रेष्काणेस्वीरूपान्विताहीनप्रजा
 द्वितीयेपुरुषः उद्यानसंस्थितः अपत्यरहितः कवचीधनुष्मान् तृतीयेपुमान् रक्तभूषितः पंडि-
 तोधनुष्मान् कर्कटप्रथमेपुरुषः हस्तीसहशशारीरः सूकरसुरवः द्वितीयेस्वीयोवनोपेता
 कर्कशा अरण्यस्था तृतीयेपुरुषः सर्पवेष्टितः नौस्थः सर्वर्णभरणान्वितः सिंहप्रथमे
 शाल्यलीसंस्थो गृद्धजंतुशकान्नः द्वितीयेपुरुषोधनुष्मान् नताश्रन्नासः तृतीयेनरः कुर्ची

कुंचितकेशः दंडहस्तः कन्याप्रथमेर्व्वीपुष्पसुता पूर्णेनघटेनोपलक्षिता दग्धांबरा गुरुकुलं-
 वाञ्छति द्वितीयेपुरुषोगृहीतलेखनिः श्यामोविस्तीर्णकार्षुकः तृतीयेर्व्वीगोरा कुंभकुचाय
 दहस्तादेवालयेप्रदृक्ता तुलप्रथमेपुरुषः तुलाहस्तः वीथ्यापणगतः उन्नतहस्तः भाँडांचिं
 तयति द्वितीयेपुरुषः कलशधरोगृधमुखोक्तिः तृष्णितश्च तृतीयेपुरुषः दीर्घमुखोद्ध
 जुः पाणिः वृश्चिकप्रथमेर्व्वीनग्नास्थानच्चुतासर्पनिबद्धपादाम्नोरसा द्वितीयेभन्त् दृष्टते
 भुजंगा दृतशरीरस्थानमुखान्यमभिवाञ्छति तृतीयेपुरुषश्चिपितवक्तः धनप्रथमेपुरु
 षोधनुष्माक द्वितीयेर्व्वीसूखपागोरवर्णा तृतीयेपुरुषोदंडहस्तः कूचीमकरप्रथमेपुरु
 षोरोमशः सञ्चूलदंतोबंधभृतरोद्वदनो द्वितीयेर्व्वीश्यामालकारोन्निता तृतीयेपुरुषः
 दीर्घमुखोधनुष्मान् कुंभप्रथमेपुरुषः गृधतुल्यमुखः सकंबलः द्वितीयेर्व्वीरक्तांबरा तृ
 तीयेपुरुषः श्यामः मीनप्रथमेदेष्काणोपुरुषोनोस्थः द्वितीयेर्व्वीगोरानोस्थातृतीयेदेष्का
 णेपुरुषः नग्नः मांससर्पवेष्टितांगः एतद्वहज्जातकेवराहमिहिरेणप्रोक्तम् एवंदेष्काणे

तस्कराहत्तां इतिराशिभ्युत्ता: इतिराशिभ्यः कालदिगदेशाः इतिराशीनां कालविभा-
गः मेषाद्याश्वत्वारः सधन्विसकराः क्षपाद्यलाजेयाइति जातकेउत्तम् तैनमेषघृष्मिं-
शुनकर्कटधन्विसकराणा मन्यतमेलग्नेसंस्थेरात्राचप्लहतम् सिंहकन्यातुलाघृष्मिक
कुंभमीनानामन्यतमेद्वालग्नेस्थितेद्विगतमिति एवंकालः दिक्षुमेषसिंहधनुषिपूर्व
स्यांगतम् घृष्मकन्यामकरेदक्षिणस्या मिथुनघुलकुंभैः पश्चिमाद्याकर्कटघृष्मिकमीनैसत्त
रस्यांदिशिगतमिति अथमेषलग्नेपृच्छाकालैस्थितेमेषेचरैभूमौ घृष्मेतुलांतोमिथुनेगी
तनृत्यस्थानैसंग्रामभूमौवा कर्कटकेजलसमीपे सिंहेआरण्यभूमौ कन्याद्यानैसमीपे तु
लेखापणगृहे घृष्मिकेबिलेश्वरै धनुषिसंग्रामेचप्राकारभूमौ मकरेजलसमीपे कुंभेशि
लगृहे भांडोपस्करसमीपे मीनेजलसमीपइति रुचराश्वसर्वेऽतिघृहज्ञातकेप्रत्तम्
वयोजातिश्वलग्नपादिति लग्नपात्रलग्नेशात् चोरस्यवयः प्रभाणं जातिं च वदेत् तथा
च संहितायाम् वयांसितेषांस्तनपानबाल्यव्रतस्थितायौ वज्रमध्यघृष्माः अतीव घृष्मार

चंद्रभौमज्ञशतकवारमीनशनैश्वरापामिति एवंचंद्रेलग्नपतौशिशः भौमेतुचतुर्थवर्षा-
 धिकः बुधेष्वह्यचारीहादशाद्दः शतक्रेयोघनोपेतः हात्रिंशदद्वदः गुरोमध्यवयः रघुपंचाद्दः
 सूर्यसप्तत्यद्वः घृद्वः सौरेतीवद्वः अशीत्यद्वः जातिः ब्राह्मणादिः जीवसितोविप्राणां-
 क्षत्रस्थारोष्णगूविशांचंद्रः शूद्राधिपः शशिसूतः शनैश्वरः संकरभवानामिति १३ ॥
 ॥ इतिश्रीभद्रोत्पलविरचितायांषट्पंचाशिकाविद्वतोमित्रिकाध्यायः समाप्तः ॥
 ॥ हेऽपुस्तकसुंचापुसदाशिवशेषहेगिष्ठेयाणि आपलेञ्चापरवान्यातच्छापिले ३७ ८० ॥

इतिष्टपंचाशिकासमाप्ता.

